

TFW

TALLINN
FILM
WONDERLAND

TALLINNA FILMILINNAK

ÄRIPLAAN

1. Sissejuhatus: Tallinna Filmilinnak

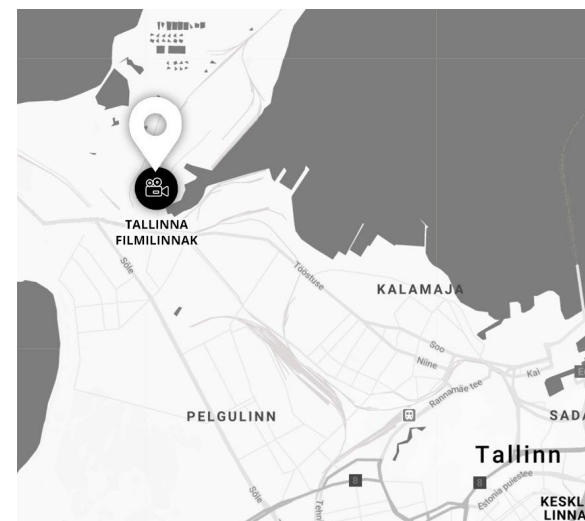
Tallinn Film Wonderland koostöös Eesti filmitööstuse esindajate, Tallinna linna ja riigiga on asunud rajama Läänemere regiooni suurimat stuudiokompleksi, mille puudumine on seni takistanud välismaiseid tegijaid tõhusamalt Eestisse tuua ja kohalikel talentidel oma potentsiaali maksimaalselt rakendada. Kolme kõrgtehnoloogilise stuudioga filmilinnak hakkab koondama endas lisaks peamisi teenusepakkujaid, et tagada võteteks vajalikud teenused ja tehnilised vahendid. Loodav stuudiokompleks võimaldab viia läbi erinevaid üritusi ja pakkuda lahendusi teleproduksioonidele.

Filmilinnak rajatakse Põhja-Tallinnasse, Paljassaare tee 17. Tallinna linn on vastava kinnistu võõrandanud AS-ile Tallinna Tööstuspargid, kes on võtnud eesmärgiks hooned välja ehitada ning anda need rendile filmistudio operaatorile OÜ-le Tallinn Film Wonderland. Tallinna Tööstusparkidel on soov kujundada kogu piirkonnast kultuuri- ja loomemajanduse suunitlusega piirkond, mis toetab kogu piirkonna arengut nii loob Tallinnasse juurde suure potentsiaaliga loomeklastri.

Tallinn Film Wonderland on loodud eesmärgiga luua Tallinnasse filmilinnak. Ettevõtte asutajateks on Allfilm, Filmivabrik, Kinosaurus, Nafta Films, Stellar, Taska Productions ja 18 põhilist filmitootjat ühendav Eesti Filmitööstuse Klaster.

Selleks, et pakkuda filmitegijatele terviklahendust kolme stuudio näol ning varustada keskus vajaliku tehnilise sisustusega, teeme ettepaneku lülitada Tallinna Filmilinnak kui filmi- ja kultuuripoliitiliselt prioriteetne projekt riikliku tähtsusega kultuuriobjektide nimistusse, mis võimaldaks riigi, linna ja erainvestorite koostöös luua Eesti filmivaldkonna arengu ja rahvusvahelistumise eelduseks olev Tallinna Filmilinnak.

Käesoleva äriplaani lahutamatuks lisadeks on finantsprognosid ja stuudiokompleksi eskiisprojekt.

2. Missioon ja eesmärgid

Stuudiokompleksi Tallinnasse loomise tulemusena tekivad järgmised muutused:

- Kõrgtehnoloogilise stuudiokompleksi olemasolu võimaldab teha kõrgema kvaliteediga ja tehniliselt keerukamaid filme.
- Stuudiokompleks avab uued turud välismaiste kvaliteetsarjade tootmise teenindamisel, mis on praegu stuudiote puuduse tõttu täielikult katmata valdkond.
- Kaasaegne filmitootmise infrastruktuur on osa paketest, mis on vajalik välisvõttegruppide Eestisse filmima toomisel. Nende teenindamine aitab säilitada ja arendada kohalike spetsialistide oskusi ning aitab tuua filmitootmisse rohkem finantsvahendeid, sest teenitud tulu suunatakse tagasi Eesti filmitootmisse.
- Väheneb filmitootmise tsüklilisus, sest ilma tõttu toimub enamus võtteid praegu suvel ning seeläbi paraneb filmivaldkonna spetsialistide elatustase.
- Stuudiokompleksil on käivitamisel oluline sotsiaalmajanduslik mõju Eestile tervikuna läbi laekuva maksutulu. Rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise filmitootmise potentsiaali ära kasutamine ja projekti elluviimise tulemusena tõuseb ka Eesti maine turismisihtkohana.

Filmilinnakut planeeritakse kinnistule aadressil Paljassaare 17 (56 000 m²) ja etapilise arendusega. Esimeses etapis keskendutakse stuudiokompleksi ja vajalike abiruumide majandamisele ja sellega kaasnevate teenuste osutamisele ning teises etapis üldisem

Filmilinnaku kontseptsiooni ja avaliku ruumi arendus, võimalusel suurema (al 2000 m²) stuudiosaali ehitus.

Filmilinnaku visiooniks on saada aastaks 2022 regiooni tunnustatud kaasaegseks filmikeskuseks, tänu millele kasvab Eesti kui filmimaa tuntus, kasvavad Eesti filmitootjate ekspordimahud ning filmivaldkonna sisuline ja tehniline kompetents.

Visiooni saavutamiseks kavatseb TFW ellu viia mh alljärgnevaid jätkutegevusi pärast stuudiokompleksi valmimist:

1. pärast Filmilinnaku valmimist jätkab ettevõtte tugevalt panustamist Filmilinnaku asunike kooslusesse, et stuudiokompleksil oleks võimalik pakkuda oma sihtklientidele mitmekesist ja kvaliteetset täisteenust;
2. stuudiokompleksi aktiivne turundamine nii Eestis kui eksporditurgudel (sh vajalike turundusmaterjalide loomine ning osalemine rahvusvahelistel valdkondlikel messidel ja festivalidel), et kasvaks ruumide täituvus ning sissetulevate produktsioonide arv;
3. stuudiokompleksi tehnilise võimekuse pidev arendamine;
4. piirkonna kui loovala arengusse panustamine, näiteks läbi võimalike koostööprojektide Eesti Filmi Instituudi, Pimadate Ööde Filmifestivaliga, Eesti Filmitööstuse Klasteri, Balti Filmi ja Meediakooli ning teiste organisatsioonidega;
5. võimalike koostöö mudelite leidmine elamusturismi ja filmihariduse potentsiaali välja arendamiseks, näiteks koostöös Kinoliidu poolt arendatava Eesti Filmikeskusega, Nukufilmiga ja Filmimuuseumiga;
6. tuua linnakusse laiemalt kultuuri läbi kontsertide ja muude ürituste ning luua avatud linnaruum, mis tooks inimesed lähemale filmikunstile (võtteplatsi külastamised, dekoratsioonide alle jms) ja pakuks asukohapõhiseid vabaõhu tegevusi (katusekohvik, välilikino) jms.

Missiooniks on läbi Läänemere regiooni kaasaegsema ning Euroopas unikaalse suurusega filmistuudio ning –linnakuna pakkuda Eesti filmi- ja kultuuritootjatele atraktiivseid arenguvõimalusi ja rahvusvaheliste koostööprojektide platvormi.

1. Tõsta Eesti tuntust filmitootmiskauna eesmärgiga 10-15 välisproduksiooni aastas (filmid, telesarjad, reklaamid).
2. 2025. aastaks suurendada otseselt kasusaavate ettevõtete käibeid 50% ja ekspordimahte 100%.
3. Aidata kaasa Eesti riigi ja filmikultuuri rahvusvahelisele tutvustamisele, brändituntuse kasvule ning toetada läbi selle ka turismi arengut.
4. Kasvatada Eesti teenusettevõtete käivet läbi välisvõttegruppide Tallinnas kulutatava raha ja Eestis kulutatud summade läbi Eestisse jäetava maksutulu.
5. Tagada filmitootjatele suuremad arenguvõimalused nii äriiselt kui ka kogemuste kaudu. Ka laiem koostööpartnerite võrgustik avab uued võimalused Eesti tootjatele, kuna tegemist on paljuski suhetepõhise äriaga. Projektist otseselt kasusaavate ettevõtete arv aastaks 2023 võiks olla 45 ning nendest ligi 20 võiks oma teenuseid eksportida.
6. Koos linnaku arenguga keskenduda sektori puudustele lahenduste leidmisele, nt luua tsentraalne kostüümi- ja rekvisiidiladu talletamiseks filmikunsti pärandit ning pakkudes süsteemset laenutusteenust nii kohalikule kui ka välismaisele filmikunstnikule läbi elektroonilise kataloogi.
7. Tööhõive kasvatamine nii otseselt läbi stuudiokompleksi kui ka kaudselt läbi erinevate teenusepakkujate. Stuudiokompleksist otseselt kasusaavate ettevõtete töötajate arv on 2025. aastaks suurenenud 60 töötaja võrra.
8. Soodustada valdkonna ettevõtete omavahelist koostööd ja filmiklastri arengut.

3. Organisatsioon

Tallinn Film Wonderland OÜ (registrikood 14081255) on 2016. aasta juulis loodud ettevõtte eesmärgiga luua Tallinnasse kõrgtehnoloogiline filmipaviljon ning ühise piirkonnaga koondada audiovisuaalseid teenuseid pakkuvad ettevõtted parema koostöö ja efektiivsema toimimise nimel. Ettevõtte on loodud järgmiste Eesti filmitootjate poolt:

- Allfilm OÜ,
- Filmivabrik OÜ,
- Kinosaurus Film OÜ,
- Murmansk RT OÜ (Nafta Films),
- Stellar Film OÜ,
- Studio Iskra OÜ (Taska Productions),
- MTÜ Eesti Filmitööstuse klaster, mis koondab enda alla 18 Eesti filmitootjat (sh ülevalnimetatud).

Osaühingu loomise eesmärgiks on ellu viia projekt, mis hõlmaks endast:

- sihtotstarbeliste stuudiote loomist (sh ehituslikud eeltööd);
- sinna juurde kuuluvate abiruumide väljaehitamist ja väljarentimist produktsioonidele ning dekoratsioonide, kostüümide ja filmitehnika rendiga tegelevatele ettevõtetele;
- büroo- ja *stock office* tüüpi pindade renoveerimist ja ehitamist audiovisuaalseid teenuseid pakkuvatele ettevõtetele luues parema koostöö ning kogemuse jagamise platvormi ning andes võimaluse mugavamaks ristmüügiks, kuna potentsiaalsete rentnikena on kaasatud erinevad ettevõtted kunstnikest järeltöötluseni (*one stop shop* ehk täisteenuse põhimõte);
- nii tootmiseks kui büroopindade teenindamiseks loodud ühispindade pakkumine (jagatavad koosolekuruumid, castingu ja prooviruumid, toitlustus, kostüümiladu jms);
- vajalike finantseerimisallikate leidmist ja projektijuhtimist;
- stuudiokompleksi turundus- ja müügitgevust;
- stuudiokompleksi opereerimist peale valmimist.

4. Seosed teiste arengukavadega

1. Riigikogus vastu võetud „**Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020**“ dokument märgib:
  - Riik toetab filmide tootmist mahuks, mis loob eeldused professionaalse filmitootmise järjepidevuse püsimiseks ja vaatajate huvi kasvuks;
  - Eestis toetatakse filmikunsti rahvusvahelistumist ja kaastootmist teiste maade filmiette võtete ja -tegijatega.
2. **Eesti Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ning Isamaa Erakonna valitsusliidu aluspõhimõtted 2019-2023:**
  - Avardame loomemajanduse ettevõtete võimalusi ning tootearendust, ekspordi ja turundust toetavaid riiklikke meetmeid ka loovtööstuse (sh filmitööstuse) ettevõtetele.
  - Toetame kultuurivaldkonnas loomevaldkondade ekspordi ja rahvusvahelistumist. **Toetame rahvusvahelise filmitööstuse toomist Eestisse ja selleks vastava taristu loomist.**
  - Toetame eesti filmikunsti ja audiovisuaaltööstust.
3. **SA Eesti Filmi Instituut arengukava aastateks 2020-2024:**
  - Filmitööstusel läheb üha tihenevas rahvusvahelises konkurentsisis hästi. Filmivaldkonna ettevõtete müügi- ja eksporditulud on perioodi jooksul kasvutrendis.
  - Eesti film on rahvusvaheline. Eesti osaleb aastas vähemalt 10 kaastootmisprojektis (sh nii enamus- kui vähemuskaastootmine) ning Eestis filmitakse aastas koos telesarjadega vähemalt 10 välismaist produktsiooni.
  - Film Estonia toetuskava edukuse seisukohast on oluline, et Eestil oleks välisproduktsioonidele pakkuda kvaliteetset tööjõudu. EFI panustab koos partneritega filmide võttegruppide tehnilise personali võimekuse arendamisse.
4. **Eesti filmivaldkonna visioon 2030:**
  - Eesti filmitööstus on arenev, elujõuline ning rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline.
  - Eestis toodetakse piisaval hulgal filme, et tagada filmitootmise järjepidevus, filmide sisuline ja tehniline kvaliteet, oskuste ja kvalifikatsiooni areng ning valdkonna areng.
  - Eesti on edukas audiovisuaalsete teenuste eksportija.

5. Tegevuskeskkonna analüüs

Filmitootmine hõlmab endas erinevaid žanre (mängufilmid, dokumentaalfilmid, lühifilmid, reklaamfilmid, seriaalitootmine) ja komponente (lokatsioon, võttele eelnevad ja järgnevad tegevused, eelarvestamine, loomingu- ja tehnilise meeskonna komplekteerimine, jne). Antud äriplaan keskendub filmivõtetele, kuna rajatav stuudiokompleks pakub ennekõike (kuid mitte ainult) uusi võimalusi ennekõike filmivõtetele. Filmi eelarvest moodustavad filmivõtted ligi 60-70%.

Filmivõtete juurde käivad tegevused:

- **võteteks tehniline ettevalmistamine** - tegevuste planeerimine, näitlejate casting ja proovid, grimmi ja kostüümiproovid, rekvisiitide ja tehnika ladustamine ning ülespanek, dekoratsioonide valmistamine jpm. Selleks vajab võttemeeskond laoruume, abiruume dekoratsioonide valmistamiseks (puidu-, metallitöökoda, värvimisruumid jms), kontoriruume produktsioonimeeskonnale. Oleneb projekti keerukusest ja mastaapsusest võib see etapp alata tunduvalt varem filmivõtetest.
- **võttepäevad**, nt täispika mängufilmi puhul 30-40 päeva, aga kõik muidugi oleneb projektist. Võtteid tehakse kas selleks valmistatud/kohandatud filmistuudiotest või lokatsioonil (loodus, muu elukeskkond).
- **võtete ajal lisategevused** nagu näitlejate ettevalmistused (grimm, kostüümid, tekstiharjutused jms), võttemeeskonna jooksvad koosolekud, toitlustamine. Selleks vajatakse make-up ja kostüümide ladustamise, koosoleku- ning puhkeruume ja lisaks ka toitlustuslahendust.
- **võtteplatsi järeltegevused** - tehnika ja dekoratsioonide mahavõtmine, koristustööd. Järeltegevused võivad olla samuti mahukad, kus vajatakse pikamalt laoruume.

Hoidmaks kokku raha ja väärtuslikku aega on oluline, et kõik oleks väga täpselt planeeritud ning mida rohkem kõrge tasemelisi teenuseid asub samas asukohas, seda efektiivsemad on võtetega seotud tegevused. Läbi hästi ettevalmistatud ja planeeritud tegevuste tekib ka kulude kokkuhoid.

Praegusel hetkel on Eesti turul filmitehnika baastehnika rendiettevõtted, mille teenuseid kohalikud produktsioonifirmad kasutavad. Ükski produktsioonifirma ei oma ise filmimise teholoogiat, vaid see renditakse võtete ajaks, sest filmituru nõudlus ei ole ületanud pakkumist. Hetkel, kus rahvusvaheline filmiturg on teinud terava pöörde kasvule ning lähiriikide tootmismahud on ära kasutatud otsivad välisproduktsioonid uut turgu,

mis nõudlust suudab katta. Uutes tingimustes ei suuda olemasolevad rendiettevõtted täismahulisi toodanguid piisavas mahus tehniliselt teenindada, sest puuduvad tehnilised võimalused.

Turutõrge filmivaldkonnas

PriceWaterhouseCoopers turuanalüüsi uuringus, mis koostati filmistuudio loomiseks, leiti, et kompleksi rajamise toetamine võiks tulla kõne alla vaid juhul, kui projekti teostamise mõju ühiskonnale on positiivne ($ERR > 0$), kuid mingil põhjusel ei ole investor iseseisvalt motiveeritud või suuteline projekti teostama.

Turutõrge on koostatud klatri liikmete intervjuudest selgunud 2018. a välisproduksioonide pakkumiste äraütleliste protsendi analüüsist. Antud ettevõtted said pakkumistevoorudest tagasiside, et Eestis koha peal olev filmimistaristu ja tehnikapark on ebapiisav ja välisturgudel rentimine on aja- ja ressursikulukas, kuna see takistab kiirelt reageerimist. Kaasaegse stuudio ja tehnika kohapealne puudumine või ebapiisav maht ei võimalda pikema filmimisperiodi jooksul hoida sama tehnikaparki, pakkuda turul eeldatud laiemat võttenurka ning filmimisel olulist sama kvaliteedi säilimist läbi terve produktsiooni.

Kohalikul turul on võimekad produktsioonifirmad ja filmitootmiseksperdid, kuid Eesti filmid on liiga ebaregulaarsed ja kohalik turg vajab välisproduksioone jätkusuutlikuks ettevõtluseks. Samal ajal aitavad cash rebate ja Interregi turundusvõimendus antud tootlikkuse ebaregulaarsust välisprojektide ligimeelitamisega elimineerida. PWC hinnangul avalduvad stuudiokompleksi rajamise puhul järgmised peamised turutõrked: kõrvalmõjud teistele turuosalistele ja informatsiooni asümmeetrilisus.

Stuudiokompleksi rajamise tulemusena luuakse täiendavaid töökohti ja majanduslikku positiivset ja ergutavat mõju olulisel määral ka teistele seonduvatele turuosalistele nagu info ja side, töötlev tööstus, sise- ja väliskaubandus, teenindus, finants- ja kindlustustegevus, majutus ja toitlustus, veondus ja laondus ning ehitus. See omakorda tingib olukorra, kus ühiskond laiemalt võidab, kuid investoritele ei pruugi äriprojekti tasuvusaeg ja –määr olla sobiv. Vähemal määral ilmneb ka informatsiooni asümmeetria, kus investorid ei suuda tegelikku olukorda ning projekti tasuvust adekvaatselt hinnata. Selliste tingimuste ilmnemisel leidis PWC, et riigipoolne sekkumine võib olla õigustatud ja põhjendatud (elimineerimaks infopuudust ja kompenseerimaks investorile projekti positiivseid kõrvalmõjusid teistele turuosalistele).

Filmi- ja reklaamitööstuse ülevaade

Civitta poolt 2017. aastal tehtud uuringu põhjal oli kogu audiovisuaalvaldkonna (nii filmi- kui teletoomine kui ka levitamine ja linastamine) kogumüügitulu 2015. aastal ca 56 miljonit eurot, millest 29 miljonit eurot on audiovisuaalsisu tootmine. Viimasest 11 miljonit eurot (38%) on eksporditulu. Sama kaardistuse järgi tegutseb valdkonnas 660 ettevõtet, kuid aktiivselt valdkonnas tegutsejaid on vaid paarsada, kes annavad igapäevaselt tööd ligi 700-le inimesele.

Valdkonna peamiseks tugevusteks on pikaajalised traditsioonid ning professionaalse ja aktiivse kaadri, sh noorte filmitegijate olemasolu. Meeskonnad on paindlikud ja mitmekeelsed, mis on väga hinnatud koostööde puhul. Samuti Eesti filmid linastuvad välisurgudel ja festivalidel ning on võitnud mitmeid rahvusvahelisi auhindu, mis on Eesti tootjaid üha enam pildile toonud.

Lisaks tulenevalt valdkonna eripärast on tal positiivne mõju ka Eesti majandusele üldiselt, kuna filmivõtete käigus kasutatakse mitmeid lisateenuseid, mis ergutavad teiste sektorite käibeid ning toovad Eestile lisa maksutulu. 2011. aastal toodetud Norra filmi „Kuradisaare kuningas” kogueelarve oli 6.9 miljonit eurot, millest Eestis toimunud võtetele kulutati 1.3 miljonit eurot. Tarbiti teenuseid väga erinevates majandusharudes.

Lisaks võidab filmitööstus tugevalt valdkonna sisese koostöö kasvamisest. Selles suunas on esimene samm Eesti Filmitööstuse klatri loomise näol tehtud, mis on ka TFW üheks osanikuks. Järgmine oluline samm tehnapargi loomine, mis ühisel alal koondaks audiovisuaalseid teenuseid pakkuvad ettevõtted ning seeläbi parandaks oluliselt valdkonnasisest koostööd.

Eesti filmitööstus on viimastel aastatel saanud palju rahvusvahelist tähelepanu oma kvaliteetsete filmidega (“Mandariinide”, “Risttuules”, “Vehkleja”, “Päevad, mis ajasid segadusse”, “1944”, “Ema” jpt) ja paranenud on ka üleüldine ekspordivõime kvaliteetse teenuse pakkumise näol. Ka A-kategooria filmifestivali Pimedate Ööde Filmifestivali toimumine Eestis on tähelepanu toonud regiooni omajagu. Baltikumi ainukene inglisekeelne filmikool Balti Filmi ja Meediakool asub justnimelt Tallinnas ja toodab filmitööstusele kvaliteetset järelkasvu. Samuti tellitakse üha enam reklaame Eesti produtsentidelt ning välisriikides leiavad üha enam tunnustust on Eesti järeltöötuse pakkujad (nt Frost FX oma 3D järeltöötusega ja innovaatiliste lahendustega jm). Digital Sputniku loodud LED valgustid on kasutusel juba mitmetes Hollywoodi suurprojektides (Star Wars jt) ning peetakse turuliidri ARRI suurimaks konkrendiks.

Sektori puuduseks on sisemine killustatus, alarahastatus ja suurte stuudiote kasutamise võimetus, mis omakorda pidurdab arengut ja ekspordi. Üha sagedasem on välisellijatele ära ütlemine, kuivõrd korralikes stuudio tingimustes töötama harjunud välismaa filmitootjad ei hakka stuudio puudumisel Eestisse tulema. See tähendab, et teenimata jääb eksporditulu ning kohapealsed filmitootjad jäävad ilma väärtuslikest kogemustest ning võimalusest silma paista uutest perspektiivsetes valdkondades (nt telesarjad).

Maailmas on tõusmas kvaliteetsarjade populaarsus ja tootmine, seda paljuski ka VOD (video on demand) platvormide (Netflix, Amazon jt) oma sisu tellimuse tõttu. Sarjade tootmine aga nõuab kvaliteetsete filmistuudiot ja tehnapargi olemasolu, mistõttu jäävad Eesti tootjad sellest võimalusest hetkel ilma.

Reklaamiturul Eestis on väike, kuid viimaste aastatega on kasvanud väga jõuliselt reklaami eksport tänu kvaliteetsele ja lahendustele orienteeritud teenustele. Eesti turul tegutsevad nii reklaamiproduktioonide fookuseerunud ettevõtted kui ka paljud produktioonid teevad nii reklaame kui filme. Reklaamid välismaistele tellijatele on ahvatlev nišš, kuna rahastus tuleb heal järjel erasektorist, võttes lühikese perioodi jooksul ja võimalus saada kogemusi läbi erinevate erisoodide teostamise. Võrdlusena oli filmi "Nullpunkt" eelarve 250 000 eurot, samas on keskmiseks paari päevaseks reklaami eelarveks tavaliselt 125 000 eurot. Tehtud on ka 500 000 eurose eelarvega 4-päevaseid reklaame kohalike produtsentide poolt. Välismaise reklaami toomine Eestisse jätab kohalikule turule ilma ööbimisteta keskmiselt 30 000 eurot päevas. .

6. Konkurentsianalüüs

Kohalikud stuudiod on väikesemõõdulised (suurim 650 m²) ja paljuski ajale jalgu jäänud. Suurema pinnaga stuudiote puudujäägi kompenseerimiseks püstitatakse ajutiste lahendustena nn pop-up stuudiod, kus näiteks angaari juurde püstitakse abiruumid. Kodumaiste stuudiote ülevaade PWC turu-uuringu põhjal (seisuga 2017):

Stuudio	Suurus	Puudused	Hinnavahe
Widescreen Productions	400 m ²	Väike ja tehniline mahajäämus	250 - 1000 EUR/päev
Black Box Studio	650 m ²	Madal	400 - 600 EUR/päev
XL Studios	400 m ²	Paljude filmiprojektide jaoks sobimatu, pigem fotostudio	-

BFM	160 m2 106 m2 (telestuudio)	Peamiselt loodud õppetöoks, vähene vakants, väike nii stuudiote kui ka abiruumide mõistes. Kuid omajagu tehnikat olemas.	ca 600 EUR/päev
BEC	2000 m2	Heliisolatsioon kehv	-
ETV	120-450 m2 (6 stuudiot)	Puuduvad sobivad ruumid suuremahuliste projektide jaoks, nt publikuga salvestused. Hõivatud oma projektidega.	-
Kanal2	100 m2 400 m2	Suurem stuudio arhitektuuriliste iseärasustega, mis ei võimalda paindlikku kasutust. Tehniline mahajäämus	-
TV3	80 m2 (uudiste stuudio)	Väga piiratud kasutus ja tehniline mahajäämus	-

Vaatamata sellele, et välisriikide stuudioid on projektide elluviimisel pidanud kasutama üksikud vastajad, hinnatakse Eesti olemasolevate filmistuudiote poolt pakutavaid võimalusi pigem mitterahuldavaks. Peamiste puudujääkidena nimetatakse olemasolevate stuudiote ebapiisavat suurust ja kõrgust, mittedobivust võtete teostamiseks helisalvestamisega, võttegrupi teenindamiseks vajaliku infrastruktuuri puudumist, lisa- ja abiruumide vähesust või puudumist, sh meik, catering, töökojad ja laod.

Eesti stuudiote hinnakujundus on üldjuhul paindlik. Produtsentide poolt esitatud info kohaselt on paljud neist ehitanud konkreetsete projektide tarbeks stuudio selleks mitteettenähtud ruumidesse (vanad laohooned, angaarid jms), kuhu on toodud mujalt kõik vajaminev (elekter, kraanad jms). Sellisel juhul on kasutatava pinna hind vahemikus kuni 500 EUR/päev, samas on sellise stuudio sisseseadmine iseenesest pikaajalisem ja töömahukam kui professionaalse stuudio puhul. Seda põhjusel, et Eestis ei ole vastava suuruse, kõrguse või muude vajalike omadustega stuudiot.

Lähiriikide ja sarnaste piirkondade stuudiote ülevaade

Loodav stuudiokompleks konkureeriks ennekõike sarnase hinnastaseme ja keskkonna mõistes Läti ja Leedu stuudiotega ning paljuski Skandinaavia filmitootjate teenindamise nimel.

Riik	Stuudio nimetus	Stuudiod	Tutvustus
Rootsi	Film Väst	1100 m2 (kõrgus 10m)	Lisaks tegutseb filmifond ja stuudio kasutus on seotud rahastusega, stuudio on täis ja vajatakse soodsamat kohta filmimiseks. Eemal sektori peamisest asukohast Stockholmist.
Rootsi	Gothenburg Film Studios	250 - 900 m2 (3 stuudiot)	Lai valik filmivaldkonna ettevõtteid sisaldav kompleks. Asub Göteburis, mis on keskusest eemal.
Rootsi	Independent Studios	335 ja 552 m2 (2 stuudiot)	Ligi 20 aastat vana, tehnika rentimine kõrvalärina
Rootsi/Taani	Twentyfourseven	5 Stockholmis, 2 Taanis	Tugevalt teleasaadetele fokuseerinud väikestuudiote kompleks.
Taani	FilmGear	110 - 1100 m2 (8 stuudiot)	Tehnika rendifirma 3 stuudiokompleksi Copenhagenis ja selle ümbruses. Stuudiod välja renditud pidevalt.

Soome	Angel Films	800 m2	Suurim stuudio Soomes, tehnika rendiga koos
Läti	Riga Motion Pictures Studio	140-988 m2 (3 stuudiot)	Lai teenuste valik, kuid amoritseerunud ja kehvas seisukorras
Leedu	Vilnius Film Cluster	1100 m2	Baltimaade parim stuudio

Kuna filmitootmine on projektipõhine ja hooajaline, võivad hinnad kõikuda kordades, mistõttu on raske välja hinnata konkreetset hinnaskaalat stuudiote kasutamisel. Soomes on stuudio rendihinnad vahemikus 800-2000 eurot päevas, Londonis 2500-3000 eurot. Taani stuudiopidaja info kohaselt on Taanis stuudiote hinnad samuti paindlikud, kuid tänu kodumaise toodangu kõrgele osatähtsusele ja kohaliku produtsendi maksejõulisusele on stuudiote täituvus kõrge, keskmiselt 2/3. Hinnad jäävad vahemikku 1000-2000 eurot päevas, pikemaajalise rendi korral on võimalikud märkimisväärsed allahindlused. Soomes asuva Angel Films stuudio täituvus on üle 200 päeva aastas. Põhjamaade stuudiote turgu iseloomustab kohaliku toodangu kõrge määr (Taanis on see 80/20 Taani toodangu kasuks), kõrge lisandunud väärtusega toodete tootmine stuudiotest ning sellest tulenevalt võimalus stuudiot majandada turumajanduse reeglite kohaselt ilma avaliku sektori abita.

Turuanalüüsi käigus vaadati eraldi ka Ida-Euroopa stuudiod, kus samuti on toetav *cash rebate* skeem. Nimetatud stuudiotega küll konkureeritakse samamoodi, kuid siin on pigem vaadeldud kui sarnase taustsüsteemi ja ülesehitusega stuudiod, mida tuua võrdluseks nii teenuste kui täituvuse osas. Kuna nii Tšehhis kui ka Ungaris on filmitööstus heal järjel ning stuudiote tase kõrge, siis võetakse nimetatud stuudiod paljuski eeskujuna. Ungari on tituleeritud kui uus Euroopa Hollywood.

Riik	Studio nimetus	Stuudiod	Tutvustus
Tšehhi	Barrandov Studios	540 - 4164 m2 (14 stuudiote erinevates asukohtades)	Üks suuremaid Euroopa stuudiokomplekse. Lai valik teenuseid ja eristuudiod (veevõtted, puidust stuudiod jms). Kuid tulekahju augustis 2016 hävitas olulise osa.

Tšehhi	Film Studio Gatteo	120 - 792 m2 (5 stuudiot)	Täisteenused
Tšehhi	Studio Jinonice	1200 m2 (10 m)	Stuudio abiruumidega, amortiseerunud
Tšehhi	The Prague Studios	1200 - 2948 m2 (5 stuudiot)	Lennuangaardesse rajatud, paindlike ruumiliigendustega
Ungari	Korda Studio	1000 - 6000 m2 (6 stuudiot)	Üks suurimaid stuudiokomplekse, vee võtete võimalus, lai valik võttekohti (mitu backloti) ümber stuudio.
Ungari	Origo Film Group	216 - 4373 m2 (9 stuudiot)	18 000 m2 stuudiopinda, täisteenused
Ungari	Stern Studios	1500 ja 2200 m2 (2 stuudiot)	Stuudiod abiruumidega vaid.
Ungari	Mafilm Studios	725 - 1800 m2 (3 stuudiot)	Kohalikule turule suunatud stuudiod.

PWC uuringu raames keskenduti Läti, Leedu, Tšehhi ja Ungari peamistele filmistuudiotele, võttes telefoni teel ühendust 11 stuudioga. Küsitluse eesmärk oli saada ülevaade lähisriikide stuudiote olukorrast ning kliendibaasist. Õnnestus koondada arvamusi pea kolmandiku valimisse arvatud stuudio käest. Küsitluse käigus uuriti esmalt stuudiote täituvuse kohta. Stuudiote täituvus varieerub vahemikus 27%-100%, kuid keskmiselt jääb täituvus vahemikku 55-85%. 2017. a. andmetel on Ungari stuudiod ligi 90% täis ning suure nõudluse tõttu on stuudiohinnad hüppeliselt kasvanud. Täituvuse sesoonsus avaldub peamiselt pühadega piirneval perioodil november kuni veebruar, aga ka suvekuudel, mis on seotud üldjuhul reklaamiette võtete puhkustega.

Olulise osa kaardistatud välismaiste stuudiote eelarvest moodustavad välismaised produktsiooniettevõtted, mis pärinevad Soomest, Rootsist, Venemaalt, Hollandist ja USA-st, aga ka mujalt. Oma konkurentsieelistena või lisaväärtustena töid küsitlusele vastanud stuudiod välja ennekõike oma madala hinna ja kõrge kvaliteedi. Madala hinna all peeti silmas taskukohast võtteplatsi ülesseadmist, riiklikku toetuskeemi, odavat tööjõudu ja produtseerimise kulusid, mis ühe vastaja hinnangul on Eesti naaberriikides 30% madalamad kui UK-s või USA-s.

Tuginedes käesoleva uuringu käigus läbiviidud küsitlusele võime kokkuvõtvalt hinnata, et naaberriikide stuudiote täituvus on enamikel juhtudel üle 50%. Stuudiote kliendid on ennekõike tundlikud kvaliteedi ja hinna suhtes, mille juures omab otsustavat tähendust riiklik toetuskeem.

Cash rebate toetuskeem ja filmilinnaku mõju

Mitmetes Euroopa riikides on välja kujunenud praktika, kus riik toetab erinevate meetmetega filmitööstuse arengut. Läti, Leedu, Tšehhi, Ungari ja mitmed teised Euroopa riigid on selleks välja töötanud mitmeid toetuste ja maksusoodustuste meetmeid. Erinevate finantsstiimulite mõjul tuuakse riiki väliskapitali, mis toetab riigi majandust. Teistes riikides on erinevad programmid tõestanud, et maksusoodustused ja toetusmeetmed avaldavad filmitööstusele olulist positiivset mõju.

EFI 2016 loodud toetuskava Film Estonia eesmärk on meelitada Eestisse välismaiseid filmitegijaid ja võttegrupe, soodustades seeläbi väliskapitali juurdevoolu Eesti majandusse ning kohalike teenusepakkujate allhanke teenust. Fondist saab toetust taotlelda Eestis registreeritud äriühing, mille peamine tegevusala on audiovisuaalsete tootmine ning tema partner peab olema välismaine filmitootmisfirma.

Film Estonia eraldab toetusi täispika mängufilmi, täispika animafilmi, lühianimafilmi, animasarja, kvaliteet-telesarja või dokumentaalfilmi tootmiseks või kõigi eelmainitud teoste järeltootmiseks. Võimalik on tagastada kuni 30% siit tehtud kulutustest sõltuvalt sellest, kui palju ja milliseid audiovisuaalse valdkonna professionaale on projektis kasutatud. Kehtestatud on ka filmide eelarvete alampiirid, näiteks mängufilmi puhul peab see olema vähemalt 1 miljon eurot, pika animafilmi puhul 2 miljonit ning teiste liikide puhul on miinimumeelarve vahemikus 200 000 kuni 500 000 eurot.

Cash rebate on osutunud Eestis väga edukaks. Ainuüksi 2016. aasta piloot osutus väga edukaks – nõuetele vastavaid välisinvesteeringuid laekus eestisse 1,67 miljoni eest, *cash rebate* raames tagastati kogu eelarvestatud 502 000 eurot. Arvestades, et projektid kulutavad siin olles raha ka muudesse majandusharudesse (tehnikarent, majutus, transport ja toitlustus), siis 2016 statistika andmetel tõi 1 Eestis kulutatud euro läbi kaudsete ja otseste maksude tagasi 7,3 eurot. See on märkimisväärne võimendi. Samuti sai kasutajatelt kiitust kiire asjaajamine ja jooksev tagasimaksmise kord, mis tavaliselt filmieelarve keerulise likviidsuse koha pealt on oluline kasutajamugavus. 2017. aasta eelarve oli 1 000 000 eurot ja läks samuti

kogu ulatuses välja, 2018. aastast alates on eelarve on juba 2 000 000 eurot. 2019. aastal filmiti Eestis seni suurima eelarvega filmi - Christopher Nolani "Tenet", mis jättis filmimise ajal Eesti majandusse väga suure summa raha ning andis tööd mitmetele Eesti professionaalidele.

Riiklik *cash rebate* toetuskeem ilma toimiva stuudiokompleksita on vähemõjus ega kindlusta maksimaalset sünergiat. Kuigi toetus erineb detailides omajagu, siis üldine ülevaade erinevate riikide *cash rebate* olemasolu kohta:

Riik	Määr	Alates	Suuremate stuudiokomplekside olemasolu
Eesti	30%	2016	ei
Läti	20%-25%	2013	ei
Leedu	20%	2014	jah
Soome	25%	2017	ei
Rootsi	puudub	-	jah
Norra	25%	2016	ei
Taani	puudub	-	jah
Ungari	25%-30%	2014	jah
Tšehhi	20%	2010	jah

Iirimaa	32%	2015	jah
Horvaatia	20%	2012	jah

Tabel kinnitab omakorda, et olenemata *cash rebate* määrast on siiski kõige atraktiivsemad filmimaad siiski riigid, kus lisaks toetusmeetmele on ka olemas mingil tasemel stuudiokompleks (nt Ungari, Tšehhi, Horvaatia). Ka turuanalüüsis kontakteeritud välismaised katuseorganisatsioonid tõid intervjuudes peamiste sihtriikidena välja Ungari, Tšehhi ja Saksamaa ning vähem, kuid siiski korduvalt, mainiti Kanadat, Prantsusmaad, Belgiat ja Iirimaa. Samuti peeti Eesti *cash rebate* väga atraktiivseks, seda eelkõige põhjanaabrite seas. PWC turuanalüüsi tulemusena hinnati, et erinevad toetus- ja maksusoodustuse meetmed on oluline osa filmitööstuse arendamisel. Tuginedes Läti ja Leedu viimaste aastate (2014-2016) kogemustele võiks Eesti realistlikult arvestada 10-15 välisprojektiga, kuid see eeldab toetusmeetmete pidevat täiendamist, jätkusuutlikkuse tagamist ning arvestatava suuruse ja kvaliteediga stuudiokompleksi olemasolu Eestis.

7. Kliendid ja nõudlus

Eesti audiovisuaalsektoris tegutseb sadu ettevõtteid. Käesolev projekt haarab kino- ja reklaamfilmide ning järetootmisettevõtteid, mis moodustab kokku ca 600 ettevõtet, millest paljud on väheaktiivsed mikroettevõtted. Ligi kolmandik sellest on aktiivselt tegutsevad ettevõtted, kes samuti on aktiivseimad oma teenuste eksportijad (Civitta 2017 uuringu alusel). Audiovisuaalne sektor on kõige edukam ja initsiatiivikam eksportija loomemajanduse valdkondadest. Nimetatud ettevõtted on ka Filmilinnaku potentsiaalsed rentnikud ja teenuste tarbijad.

Filmilinnaku positiivne mõju sihtgrupile:

- võimalus teha kõrgema kvaliteediga tehniliselt keerukamaid filme;
- kaasaegne filmitootmise infrastruktuur on osa paketist, mis on vajalik välisvõttegruppide Eestisse filmima toomisel. Nende teenindamine aitab säilitada ja arendada kohalike spetsialistide oskusi ning aitab tuua filmitootmisse rohkem finantsvahendeid, sest teenitud tulu suunatakse tagasi Eesti filmitootmisse;
- tugevneb Eesti filmitegijate rahvusvaheline võrgustik, mis on sageli rahvusvahelisel turul läbilöömise aluseks.

- väheneb filmitootmise tsüklilisus, sest ilma tõttu toimub enamus võtteid praegu suvel ning seeläbi paraneks filmivaldkonna spetsialistide elatustase.

Filmilinnaku positiivne mõju sotsiaalmajanduslikult:

- Otsene positiivne mõju
  - Stuudiokompleksi tegevustulu;
  - tulumaks otseselt lisandunud töökohtadelt (20%);
  - sotsiaalmaks otseselt lisandunud töökohtadelt (33%).
- Positiivne välismõju:
  - Tallinnas ööbivate külastajate kulutus ööbimisele - sotsiaalmajandusliku tuluna käsitletakse lisanduvate külastajate poolt piirkonna majutusasutustesse jäetud raha. Eesti statistikaameti 2017 andmetel 65% piirkonda väljaspoolt saabuvatest külastajatest kasutab ööbimisvõimalust ja ööbimisega väliskülastaja kulutab reisi jooksul keskmiselt 328 eurot (137 eurot ööpäevas) inimese kohta.
  - Tulumaks ja sotsiaalmaks kaudselt lisanduvatelt töökohtadelt. Kaudseteks töökohtadeks loetakse Filmilinnakusse kolivate filmitootmisettevõtete täiendavaid töökohti ning selle kaudu kasvava müügitulu, mille eelduseks on täiendavate töökohtade teke. Sotsiaalmajandusliku tuluna käsitletakse nende töökohtade palgafondilt laekuvat sotsiaalmaksu ja tulumaksu.
  - Käibemaks (20%) müügitulult.

Sotsiaalmajanduslikud negatiivsed efektid on järgnevad:

- investeeringukulud;
- tegevuskulud.

Kohalike produtsentide jaoks on praeguses turuolukorras väikeste ja amortiseerunud stuudiote päeva eest makstav renditasu ülemmäär üldjuhul vahemikus 500-600 EUR, paljude projektide puhul madalam. Välisproduksioonide puhul on võimalik ka suurema hinna tasumine, olenevalt produktsiooni eelarvest ja teostatavatest töödest. Kuna hetkel ei ole Eestis toimivat korralikku filmistuudiot, ei ole produtsendid suuremal määral planeerinud filmimist studiosse ning filmide eelarvetes on studio kasutamiseks ettenähtud summad väikesed või olematud. Praegu on Eesti filmide eelarved tõusuteel, kuid selleks, et produtsentidel oleks võimalik kasutada kaasaegset stuudiot määral, mis vastab studio reaalsele

hinnale, peaksid eelarved veelgi tõusma. Seega oleks stuudio kasutamise peamiseks väljundiks välisvõttegruppide teenindamine (kaastootmine või allhange), kodumaise toodangu osakaal maksujõulisemas segmendis on tagasihoidlikum. Eesti tootja sõltub oma majandustegevuses kahest peamisest faktorist, mis mõjutab produtsentide poolt stuudio kasutamist: riigi rahastusest kodumaistele ja kaastootmisfilmidele ning välisvõttegruppide teenindamisest. Nendest kahest faktorist hakkab sõltuma rajatav stuudio.

Hindamaks nõudlust Eestis asuvate stuudiote järele telliti PWC-lt turuanalüüs, mille põhjal on ka järgnevad sihtgruppide nõudlused välja toodud.

Kodumaine klient

Filmlinnak koondab endas laiapõhjaliselt audiovisuaalvaldkonna ettevõtteid, sh:

- filmi-, telereklaamide, telesaadete-, eriefektide ja animatsioonitootjaid;
- postproduksiooni ettevõtteid;
- filmitehnika rendi ja arendusega tegelevaid ettevõtteid;
- dekoratsioonide valmistamisega seotud ettevõtteid;
- lisateenuste pakkujaid, sh toitlustus.

Stuudiokompleksi teenuseid kasutavad sihtrühmad:

- filmi- ja reklaamitootjad,
- üritusturundus, sh kontsertide korraldamine,
- teleproduksioon,
- mängude tootjad,
- muusikavideod.

Filmi- ja reklaamitootjad

Kõige suurem nõudlus tuleb kliendisegmendist, mis sisaldab filmi tootmisega tegelevaid ettevõtteid, hõlmates ka neid produktsioonifirmasid, mis lisaks filmidele tegelevad reklaamitootmisega. Kinofilmide, videote ja telesaadete tootmisega tegelevate ettevõtete arv kokku 2015. aastal oli Äriregistri andmetel 417. Eesti Filmi Instituudi andmetel võib olulisemateks filmitootjateks Eestis pidada ca 40-50 ettevõtet, mille summaarne

müügitulu valdkonnas on ca 8 miljonit eurot ning keskmine töötajate arv 6 inimest. Uuringu raamest võeti ühendust 28 ettevõttega, kellest vastas 17 (61%).

Läbiviidud küsitluse kohaselt kasutavad filmi- ja reklaamitootjad filmistuudioid oma projektide läbiviimisel keskmiselt 22-35 päeva aastas, see on kogu kliendisegmendi peale 350-560 võttepäeva aastas. Studio kasutamist nõudvate projektide arv aastas on keskmiselt 4-5 (kokku 64-78 projekti), kusjuures olenevalt ettevõttest võib see varieeruda ühest projektist kuni kümne projektini aastas. Intervjueeritavatel paluti muuhulgas hinnata, kui suure osa moodustab studio rent projekti kogueelarvest. Siinkohal oli sagedaseim suhtarv 5-10% projekti kogueelarvest, mis annab indikatsiooni, et kuigi studio rent võib moodustada olulise osa filmiprojekti eelarvest, ei ole see määrava tähtsusega aspekt projekti elluviimise otsustamisel.

Uuringust osa võtnud animatsioonitootja hinnangul neil filmistuudio kasutamise vajadus puudub, nagu ka nõudmine filmistuudio äriplaanis kirjeldatud seonduvate kõrvalteenuste vastu (nt järelproduksioon), mida animastuudiod pigem ise pakuvad. Küll aga seisneb nimetatud kliendigrupi huvi bürooruumide rentimises rajatavas Filmilinnakus.

Küsimuse peale, kas filmi- ja reklaamitootjatel on võimalik tasuda kõrgemat studio rendihinda parema kvaliteedi nimel, olid ülekaalus nõustuvad vastused, ehkki suuresti oleneb see konkreetsest projektist ning uue studiokompleksi poolt pakutavatest teenustest ja loodavast lisaväärtusest võrreldes olemasolevate studiotelega. 94% vastanutest näeb, et uus filmistuudio suurendaks ettevõtte müügitulu ning teostatud projektide arvu. Keskmiselt looks täiendav audiovisuaalteenuste keskus filmitootmisega tegelevatesse ettevõtetesse hinnanguliselt juurde 1-3 uut töökohta.

Vastajad kommenteerisid veel, et uut ja suuremat kompleksi, mis vastaks eeskätt välisproduksioonide vajadustele, on väga vaja. Selle olemasolu muudab Eesti filmitootmise sihtkohana märgatavalt atraktiivsemaks, võimaldab mahukamate filmiprojektide teostamist, elavdab ekspordi ning tõstab Eesti filmide kunstilist taset.

Üritusturundusettevõtted

Üritusturunduse ettevõtted näevad filmistuudio kompleksi rajamist kui üht potentsiaalset rendipinda, mida suurte ürituste korraldamiseks klientidele välja pakkuda, kuna nendeks napib ruumi. Samas pole ruumi tõttu ükski üritus jäänud korraldamata. Uus studiokompleks oleks uus ja atraktiivne ning tekitaks huvi. Ürituse asukoha valik sõltub sellest, mida klient väärtustab ja kui suur on tellija eelarve, kuid ruumi rendi hind jääb hinnanguliselt vahemikku 5 000-6 000 eurot päevas.

Telekanalid ja -tootjad

Uuringu raames saadi kontakt 6 teletootjaga (75% valimist) ja 2 telekanaliga (67% valimist). Lähtuvalt sellest, et teleproduksioonitootjad täidavad telekanalite tellimusi, viiakse telesaadete salvestused suures osas läbi telekanalite stuudioses või välitingimustes. Mõni üksik nimetatud kliendisegmendi esindaja on pidanud loetletud kordadel projektide elluviimisel ka filmistuudiot kasutama, kuid läbiv tendents ilmestab, et nõudlus on pigem madal. Olemasolevate stuudiote võimalused katavad üldjuhul ära kõik kodumaised vajadused ning tellimusi telesaadetele, mille tootmiseks vajalik tehniline võimekus puudub, ei esitata.

Ehkki ükski projekt ei ole sobiva studio puudumise tõttu telekanalitel jäänud tegemata, jäi telefoniintervjuudest kõlama teatud rahulolematus olemasolevate stuudiote poolt kujundatud piirangutega. Näiteks puudub hetkel võimalus suurema hulga publikuga (ca 100 inimest) telesalvestuste tegemiseks. Nii näiteks ei ole Eesti Laulu võistlusele ega Eurovisiooni lauluvõistluse eelvoorudesse olnud võimalust publikut kutsuda. 2017. aasta suvel arutelul ERR juhatuse esimehe Erik Roosega selgines ERR suurem huvi stuudiote osas, kuna nende enda uute stuudiote valmimine on määramatusse aega lükkunud.

Filmivõtetega seotud teenusepakkujad

Et Filmilinnak saaks pakkuda täisteenuslahendust, siis on TFW võtnud ühendust võimalikult paljude teenusepakkujaga, et informeerida stuudiokompleksi algatusest, tutvustada algselt planeeritud asukohta (Manufaktuuri 7) ning koguda esmaseid huvikirju rentimaks pindu Filmilinnakus. Uuest asukohast pole valdkonda põhjalikult veel informeeritud, kuna hoonestusõiguse tingimused Tallinna linnaga pole veel kokku lepitud. Aga kuna uus asukoht on vaid mõne minuti kaugusel eelnevast, suurem krunt annab paremad võimalused arenguks ning olemasolevad hooned loovad rohkem rendipindu, siis senimaani on uue krundi osas meeletatus positiivne.

Huvi pindade rentimiseks on tundnud järeltootjad (heli ja montaaž), animaatorid, produktsioonid (nii büroo kui laopindadega) ja casting, dekoratsioonide valmistajad (nt puidu- ja metallitöötledajad), tehnika rentijad (nt kaamera, valgus), grip meeskond (kraanad, relsid jms). Soovitud on kogupinda ligi 2700 m². Samuti on TFW algatanud projekti loomaks keskne kostüümi- ja rekvisiitide ladu filmikunstnikele. Lisaks kunstnike praegu ripakil olevate rekvisiitide ladustamisele ja hoiustamisele digitaliseeritakse esemed kataloogiks, et oleks võimalus neid ka välisproduksioonidele pakkuda.

Kontserdikorraldajad

Konserdikorraldajad nagu Live Nations Estonia on välja toonud 2000-3000 inimest mahutavate ruumide puuduse, mis oleks sobivate parameetritega, päästeteedega ja abiruumidega. Filmilinnakusse planeeritav stuudiokompleks suurema stuudioga oleks selleks vägagi sobilik ja maja projekteerimisel arvestatakse ka nende vajadustega (rohkem väljapääsente). Kontserdikorraldajate ruumi rendi hind jääb tavaliselt vahemikku 5000–9000 eurot ja nende hinnangul oleks vajadus ruumidele 5-6 kontsertiks aastas.

Välismaine klient

Eesti tootmisfirmad on nii ise klient kui ka välismaise kliendi maaletooja, kuna stuudiot hakkavad kasutama ekspordiks ka kohalikud kliendid osutades teenust välismaistele tellijatele. Lisaks sellele keskendub stuudiokompleks ise samamoodi välismaise kliendi püüdmisele. Potentsiaalsed välismaised sihtriigid ja kliendisegmendid:

Riik	Kliendisegment
Inglismaa	Film, TV, reklaam
Prantsusmaa	Film
Iirimaa	Film
Soome	Film, TV, reklaam, animatsioon
Rootsi	Film, TV, reklaam, muusikavideod
Norra	Film, TV, reklaam
Taani	Film, TV, reklaam

Jaapan	Film
Lõuna-Korea	Film
USA	Film, TV, mängude tootmine
Kanada	Film, TV
Saksamaa	Film, TV, reklaam
Hiina	Film

Läbi PWC turuanalüüsi läheneti nende riikide filmitootjate katuseorganisatsioonidele ja riiklikele filmiühingutele mõistmaks nende riikide valmisolekut, olulisi tingimusi ja nõudlust. Keskmiselt kahe kuni viie miljoni euro suurusest eelarvest alates hakatakse projektide realiseerimiseks kasutama välismaiseid stuudioid. Eelarve kasvamisel suureneb ka tõenäosus välismaiste filmistuudiot kasutamiseks, kuna suuremate projektide puhul on suurem tõenäosus välismaise rahastuse kaasamiseks, mis tihti tähendab ka filmimist välisrahastaja või tema poolt valitud riigis. Küsitluse vastustest tooksime erandina välja Soome animatsiooniprodutsentide ühenduse (*Finnanimation*) kommentaari, et Eestisse tullakse tihti ka alla ühe miljoni euro suuruste eelarvetega projektide raames. Seda seetõttu, et Eesti on hinnatud oma animatsiooni valdkonna oskuste poolest ning lisaks tuleb Eestis projekti elluviimine soodsam. Saadud vastuste põhjal võib siiski hinnata, et kui on võetud vastu otsus minna välismaale filmima, siis moodustab kohapealne kulu ligikaudu 50%-70% projekti kogueelarvest.

Peamine tegur välisriigis filmimiseks on rahaline toetus. Eelistatakse endaga vahetult piirnevaid lähisriike, kus on suuremad rahalised toetused (sh maksusoodustused või madalamad maksud). Täiendavalt, iseenesest mõistetavaks asjaoluks on kaasaegse ning sobiva filmistuudio olemasolu.

Meie naaberriigid kasutavad võimalust filmida Eesti stuudios, kuna eelkõige Skandinaavia riikide silmis on Eestis soodsam filmida, Eestis on sobivad maksusoodustused ning geograafiliselt kergesti ligipääsetav. Eraldi toodi välja Eesti hinnatud kvalifitseeritud töajõud animatsiooni valdkonnas.

Turuanalüüsi raames kontakteerus PWC Julia Weichinger'iga, kes on Globaalse Produktiooni Võrgustiku (Global Product Network – GPN) Euroopa esindaja, mis ühendab ligikaudu 100 rahvusvahelisi produtsente ja produktiooniteenust pakkuvaid ettevõtteid. Intervjueeritav andis vajaliku sisendi käesolevasse töösse, omades globaalsel tasemel nägemust produktiooniettevõtete liikumisest ja vajadustest.

Ekspert tõi esmalt välja, et kiirematel aegadel filmib produktiooniettevõtte ligikaudu 10-12 päeva kuus. Võtteplatsi valmis seadmine ning sellega seotud varustuse kokku kogumine võib olla aeganõudev ning olemaks võimeline toime tulema lühikeste tähtaegadega, on kiirus oluline. Valmis ja varustatud stuudiokompleks annab suure eelise aja kokkuhoiu mõistes. Täiendavalt, kui lähedal on varustuse rentimise võimalus, muudab see asja veelgi mugavamaks ja kiiremaks, kuna puuduolev vajalik varustus selgub enamasti alles võtteplatsi üles seades. Filmitootmiseks vajalike asjade, seadmete ja varustuse kiire kättesaamine on oluline nt reklaamide tootmisel, mis võtavad tavaliselt vähe aega, kuid on see-eest väga tasuvad projektid. Nende Eestisse meelitamiseks on seetõttu ka üheks eelduseks korraliku stuudiokompleksi ja varustuse olemasolu ning kättesaadavus.

Eestit näeb ekspert kõrge potentsiaaliga tulevikuturuna, kellest võiks saada riigina „uus Tšehhi“. Produtsendid on otsimas uusi riike, kuna lisaks sellele, et ei taheta mitukümmend aastat samas kohas filmimas käia, on siiani populaarsemad sihtkohad muutunud üha kallimaks. Näitena sai välja toodud kunagi Hiinast odavamaks peetud Hispaania, kus ühe filmimise päeva hind on täna võrdne kolme filmimise päeva hinnaga Eestis. Üheks väga oluliseks eelduseks, et Eesti potentsiaali ära kasutada, on korraliku filmistuudio olemasolu. See aitab ka vähendada sõltuvust Eesti kehvast ilmastikutingimustest, kuna välistseene on võimalik ka studios filmida ning vahel ka palju parema kvaliteediga tulenevalt filmimise keskkonna paremast kontrollitavusest (nt valgus). Ilma halvenemisel on küll võimalus liikuda mujale riikidesse, kuid sellega kaasnevad erinevad probleemid. Lisaks kallile transpordile tekitab probleeme ka kultuuriline erinevus. Eksperti sõnul avaldub siin ka üks Eesti eeliseid – produtsentide silmis puudub riigil halb maine.

Produktiooniettevõtete silmis on lisaks oluline ka kvalifitseeritud meeskond. Hea näide selle olulisusest on Poola, kus toetused on ligi 10% madalamad kui konkureerivates riikides, kuid see-eest on riik tuntud oma väga hea, usaldusväärse ja kvalifitseeritud produtsentidega seotud tööjõu poolest, mis on produtsentidele suureks ahvatluseks. Ekspert nimetas, et on tähtis tagada neile riigis viibimise ajal mugavus alates lähedal asuvast kvaliteetsest majutusest kuni restoranide ja meelelahutuseni. Selleks on mõistlik rajada stuudio linna lähedale, kus on juba olemas kõik vajalik.

Kokkuvõttes on Eesti suure potentsiaaliga sihtriik produktsiooniettevõtetele, kuid riigi ahvatlevamaks muutmiseks välismaiste produktsiooniettevõtete silmis on oluline tagada mugavus, kiirus, kvaliteet, tööjõud ja infrastruktuur. Studio olemasolu on võtmetegur, ilma milleta on keerukas meelitada Eestisse suurte eelarvetega riikide produktsiooniettevõtteid, kellest kõige olulisemad on eksperdi hinnangul Suurbritannia, Saksamaa, Prantsusmaa ja USA.

Lisaks on atraktiivne kliendigrupp mängu tootvad ettevõtted, kes vajavad studiodid liigutuste salvestamiseks. Sellele sihtgrupile on Eesti omakorda atraktiivne oma IT- lahenduste, küberneetilise turvalisuse ja laitmatu IT mainega.

Ekspordipotentsiaal

Suurim väljakutse ja vajadus Eesti filmitööstussektoris on ekspordi vähene osakaal müügikäibes ning sektori vähene koostöökogemus suurte allhankeprojektide teenindamisel. Filmilinnak, mis pole vaid studiokompleks, vaid ka füüsiline keskkond audiovisuaalvaldkonna ettevõtetele, on hea platvorm mõlemale osapoolale – ettevõtted saavad kulusid kokku hoida läbi ühiselt kasutatavate koosoleku- ja tehniliste ruumide, lisakäivet tänu studiokompleksi turundustegevusele, studiokompleks saab tänu klastrimudelile pakkuda täisteenuspaketti, mis võimendab studiote müüki.

Projekti mõjul kasvavad valdkonnas tegutsevate ettevõtete ekspordimahud tänu studiote poolt loodavatele uutele kaasaegsetele tootmisvõimalustele, mis tõstavad toodangu kvaliteeti ning muudavad nad välisurgudel konkurentsivõimelistemaks. Ettevõtte prognoosib, et ca 50% studio kasutusest on otsene või kaudne (läbi teiste ettevõtete) eksport.

Lisaks toob studiokompleks Eestisse välisproduktsioone, mis panustavad oluliselt nii sektori käivete kasvu (allhanked) kui ka toovad lisatulu Eesti majandusele laiemalt riigile makstavate maksude näol. Studiokompleks aitab otseselt kaasa sellele, et välisvõttegrupid kasutaks senisest enam Eestit filmivõtete maana, kuna Eestis saab olema rahvusvahelistele standarditele vastav filmistudio ja selle ümber filmivõtetele tugiteenuseid pakkuvad ettevõtted, kes seni on tegutsenud fragmenteeritult.

8. Pakutavad teenused ja hinnastamine

Filmilinnaku kui klasteri eesmärk on pakkuda ettevõtetele kaasaegset tegevuskeskkonda, tihendada ettevõtete omavahelist koostööd ning pakkuda kvaliteetset täisteenust klientidele nii Eestist kui välismaalt. TFW kaasab filmilinnakusse teenusepakkujaid, et luua täisteenuse keskus.

Täisteenust pakkuvaks keskuseks loetakse stuudioid, kus lisaks sisevõtetele on võimalik samas füüsilises keskkonnas tellida spetsiifilisi filmitootmiseks vajalikke kaameraid, objektive, kraanasid, valgustust ja kõige eelneva füüsilise kinnitamise ja liigutamise abivahendeid, samuti tellida stuudioga samas keskusel asuvatelt ettevõtetelt nii eel- (dekoratsioonid, kostüümid, rekvisiidid), kui järeltootmisteenusid (visuaalsed ja digitaalseid efekte, helitöötlust) jm. Ka turuanalüüsist joonistus välja, et uue *one-stop-shop* keskuse rajamist peetakse Eestit kui võimaliku produktsiooniettevõtete sihtriigi atraktiivsust tõstvaks teguriks. Seda eelkõige seetõttu, et see tagab kiiruse ja mugavuse.

Kuna hoone ehitatakse uus, siis hoone planeeringul arvestatakse maksimaalselt sektori vajadusi stuudiote ja ruumide kasutamisel, et soodustada kõrge kvaliteediga teenuse pakkumist. Selle teadmise jaoks on konsulteeritud sektori siseselt nii teenusepakkujate kui ka stuudioid sagedaselt kasutavate tootjatega.

Stuudio opereerimise teenused

Teenus	Hinna sees	Lisatasu eest	Hinna kujunemine
Stuudiote rent	küte, ventilatsioon, stuudio abiteenindusala	elekter, vesi, koristamine, prügivedu	Päeva põhine hind ja erineb stuudiote, sihtkliendi ja rendiperioodi osas
Stuudio lao/ ettevalmistusruumi rent	küte, elekter, vesi	koristamine, prügivedu	Päevapõhine hind, mis sõltub sihtkliendist ja rendiperioodist

Grimm, kostüümiruumide rent	küte, elekter, vesi	koristamine, prügivedu	Päevapõhine hind, mis sõltub sihtkliendist ja rendiperioodist
Võttemeeskonna kontori rent	küte, elekter, vesi	koristamine, prügivedu	Päevapõhine hind, mis sõltub sihtkliendist ja rendiperioodist

Võtete spetsiifikaga teenusepakujate rendipinnad

Siinkohal on mõeldud stuudio kasutamisel vajalike tehnika, võttevarustuse ja dekoratsioonide valmistamise ettevõtteid.

Teenus	Hinna sees	Lisatasu eest	Hinna kujunemine
Teenusepakujate rendipinnad (tehnika rentalid, kostüümiladu, dekoratsioonide valmistajad jne)		Elekter, vesi, küte, koristamine, prügivedu, ühiselt kasutatavad koosolekuruumid	Pikaajaliselt renditav pind
Laopinnad produktsioonifirmadele		Elekter, vesi, küte, koristamine	Pikaajaliselt renditav pind
Valvega parkimine			kuutasu või päevatasu põhine olenevalt rentnikust

Büroo- ja toitlustuspinnad

Büroopindade pakkumine on suunatud just sektori ettevõtetele (produksioon, animatsioon, järeltootmine, casting) ning arvestatud on ka sektori hinnatundlikust.

9. Asukoht ja etapiline arendus

Filmilinnaku geograafilise asukohana on eelistatud Tallinn, kuna peamiselt tegutseb valdkond Tallinnas ning teenuse kõrge kvaliteedi tagamisel on oluline tööjõu ja teenusepakkujate lähedus, keskus peab olema logistiliselt hästi ligipääsetav nii välis- kui kohalikele produktsioonidele (sh lennu- ja laevaühendused), sh hea ligipääsetavus kuni 5 t raskeveokitele; ning oluline on lähedus tõmbekeskustele, et võimaldada juurdepääsu täiendavatele teenustele ja logistikale kuluvat aega.

Koostöös Põhja-Tallinna linnaosavalitsusega leiti sobiv krunt aadressil Paljassaare 17, kus on hetkel tagasihoidlik tootmise ja laotegevus. Kuid linna üldplaneering näeb ette, et piirkond hakkaks vähehaaval muutuma avatud linnaruumiks ning tekitama poolsaarele elu ning selles osas on Filmilinnaku projekt väga hästi oma eesmärkidega alal suhestumas.

Krunt on kokku 56 000 ruutmeetrit, mis annab võimaluse etapiliselt arendada linnakut ja on laiema potentsiaaliga. Olemasolev hoonestus kõlbab osaliselt ka rendipindade renoveerimiseks, mis on sobilikud valdkonna vajadustele. Ühistransport ja logistika on tasemel. Mere ja Paljassaare loodus annavad uusi võimalusi ka võtete lokatsioonideks.

Etapiline arendus näeks välja selline:

1. Esimeses etapis läbi projekteerimistingimuste

- ehitatakse stuudikompleks abiruumidega;
- renoveeritakse olemasolevaid paremas korras hooneid valdkonna rendipindadeks (nt tehnika rentalid ja dekoratsioonide valmistajad, kostüümiladu) ja ladudeks;
- luuakse avalik ruum linnarahvale (välikino, -kontsertplats), võimalusel catering.

Linnaplaneerimise Amet on andnud heakskiidu esimese etapi arendamiseks ilma detailplaneeringuta, kuna ehitatav hoone sobitub linna üldplaneeringu ja piirkonnas olemasolevate hoonetega.

2. **Teiseks etapiks** koostatakse detailplaneering arvestades esimese etapi hoonestust ja laiendades filmilinnaku kontseptsiooni, planeerimisel on lisada:

- büroo- jm rendipindu valdkonnale, seotud valdkondadele (nt mängutööstus);
- esimese etapi edu korral lisastuudiod fillmivõtetele;
- youtube stuudio järelkasvu nimel;
- hotell või muu majutus;
- järeltootmise hub;
- väike kino ülevaatuseks ja eriseanssideks;
- dekoratsioonide allee jm avalik;
- välistuudio ja backlot võimalus;
- jms.

Hoone planeeringu ja paiknemisega saab tutvuda lisatud eskiisprojekti abil.

10. Turundusstrateegia

Üleilmne trend liigub filmitootmise poliitilise toetuse osas sektoriülesuse soosimise suunas. Kohalikule filmitööstusele tähendab see seda, et olulisemaks on saamas kuulumine üleilmsesse kultuuritööstuse võrgustikku, kui kitsalt ühe rahvusliku kultuuritööstussektori soosimine. Praktikas tähendab see seda, et nt. filmitööstuse väljakujunenud kohalikud ökosüsteemid pole enam jätkusuutlikud ning neid asendatakse üha enam ka välisproduksioonidele sobiva ökosüsteemiga ehk kultuuriekspordi toetamisega. Selle trendi valguses on rohkem kui kunagi varem saanud oluliseks filmitootmise infrastruktuur erinevates keskustes üle maailma. Tallinnasse Filmilinnaku rajamisel arvestakse seetõttu nii võimekusega müüa keskust välisproduksioonidele kui kohalikule filmi- ja meediatööstusele.

Kesk- ja Lääne-Euroopa riikidel enamasti puuduvad teadmised Eestis filmimise võimalustest. Üks turuuringu küsitlusele vastajatest tõi intervjuu käigus välja, et üks liidus olev produtsent on pikalt kaalunud Eestis või Lätis filmimist, kuid suurimaks takistuseks on teadmatus võimaluste kohta, nt kui kvalifitseeritud on töötajad ja kui kvaliteetsed on stuudio hooned, sh sisustus.

Filmilinnaku olemasolu annab suure tõuke filmitööstuse arengule ja võimalustele, kuid efekti saavutamiseks on mitmed kaudsed ja otsesed mõjutegurid ning TFW poolsed tegevused:

- *cash rebate* ja muud riiklikud toetused (filmiseks lubade saamine, maksusoodustused jms), sh kiire asjaajamine ja vähene bürokraatia. Riiklikud toetused mängivad Eestisse tulekul suurt rolli. Seda kinnitas ka PWC poolt tehtud turuuring. TFW tegutseb tihedas koostöös EFI-ga tõestamaks, et stuudiote ja soodsate toetustingimustega on potentsiaali Eestil kui filmimaal märkimisväärselt.
- Eesti kui filmimaa tutvustamine rahvusvaheliselt. Ka selles osas teeb TFW koostööd EFI, Pimedate Ööde Filmifestivali, Filmitööstuse Klasteri, Creative Gate arenduskeskuse ja Storytek inkubaator, Balti Filmi ja Meediakooliga ja ka Filmimuseumiga, kes on samuti võtnud fookusesse Eesti rahvusvahelise tutvustamine läbi selle prisma. Samuti luuakse võimalusi koostööks Narvas asuva virtuaalmeedia projekti Objektiga, mis annaks Eesti filmivaldkonnale juurde rahvusvaheliselt märkimisväärse kompaktsuse ja kvaliteeti märgi.
- Studiokeskuse turunduskampaania.
- Studioid kasutavate ettevõtete läbi ristmüük. Nii filmi- kui reklaamitootjad toovad studiokompleksi kliente läbi oma teenuste müügi.

Läbi PWC turuanalüüsi selgitati välja kriteerumid, mille olemasolu ja sobivus võiks soodustada välisproduksioonide filmima asumist Eestisse:

- Toetused;
- Hind;
- Kaastootmise võimalus;
- Kogenud koostööpartnerid;
- Oskuslik ja andekas tööjõud;
- Arenenud infrastruktuur;
- Vajalike hoonete olemasolu;
- Usaldusväarsus;
- Kvaliteet;
- Turvalisus;
- Hästitoimiv ja arenenud kõrvalteenused.

Kuna väljatoodud tingimused saavad stuudiokompleksi rajamisega kõik täidetud, siis turundustegevuses rõhutatakse justnimelt nende väärtuste levitamisel rahvusvaheliselt. Samuti uuritakse ka Eesti innovaatilisi tehnoloogilisi lahendusi (näitena Digital Sputniku LED valgustid), mis võiksid võtetel kasutatavat tehnoloogiat tutvustada uuel tasemel ning pakkuda rahvusvahelist kõlapinda Eesti suunal üha enam.

Kokkuvõtvalt on Filmilinnaku peamiseks müügiargumentideks välisturgudele paindlikud ja kiired lahendused – “Me aitame teil aega ja raha kokku hoida”. Kuna produktsioonide iga minuti maksab, siis seda argumenti toetavad:

- suurim stuudiokompleks Läänemere regioonis – mitu stuudiot ühe katuse all;
- *one stop shop* keskus Tallinna kesklinna vahetus läheduses, mis koondab kvaliteetsed, usaldusväärsed inglise keelt kõnelevad teenusepakkujad;
- Eesti väiksusest tingitud ajavõit logistikalt;
- digitaalne ja efektiivne ärikeskkond;
- “*no red tape!*” – vähene bürokraatia, kiiresti menetletavad load, ametiühingute ainuvõimu puudumine, kiire *cash rebate* menetlemine jne;

- headel tingimustel *cash rebate* olemasolu ja mõistlik üldine hinnatase.

Üldine teadlikkuse tõstmine

Tutvustamaks nii Filmilinnakut kui ka Eestit filmimaana on TFW alustanud teadlikkuse tõstmisega juba projekti käivitamise faasis läbi järgmiste tegevuste ja koostöö:

- **Kodulehe ja brändi loomine.** Teostati 2016 aasta sügisel: tallinnfilmstudios.ee.
- **Üldine avalik kommunikatsioon.** Avalikkuse teavitamist planeeritavast projektist algas juba 2016 aasta lõpus informeerides läbi erinevate meediakanalite Filmilinnaku loomisest. Samuti on informeeritud ka arhitekti valimisest üldsust ja valdkonda. Samuti on isiklikult tutvustatud projekte Talinna linnavalitusele, peaministrile, kultuuri-, ettevõtlus- ning majandusministritele. Vastuvõtt on olnud väga positiivne nii Eestis kui ka välismaises pressis. Avalik kommunikatsiooni vahendab Akkadian OÜ.
- **North Star Film Alliance.** TFW poolt algatud kolme riigi (Eesti, Soome ja Läti) ühine turundusprojekt, et ühtset filmiregiooni turundada väljaspool Euroopat.
- Edasine suurem avalik kampaania on planeeritud Filmilinnaku käivitamise aegu.
- **Eesti Filmiinstituudiga (EFI) koostöö** läbi erinevate tegevuste:
- **Aktiivne osalemine festivalidel.** TFW on olnud kohal nii PÖFFil, Berlinales kui ka Cannes filmifestivalidel tutvustamas projekti ja tutvumas õigete inimestega.
- **Otsesuhtlus produtsentidega.** Seda filmifestivalidel kui ka eraldi külastusreisidega. Nt Stockholmi roadshow'l produtsentidega Rootsist produtsent Patrick Debout ("Saja aastane mees, kes hüppas aknast välja ja kadus", "Midnight Sun" jt) otsustas filmida oma krimisarja "Hamilton" osa võtteid Eestis (koostöös Allfilmiga).
- **Rahvusvaheline meediakajastus.** Studioprojekti on tutvustatud Screen Daily's, Hollywood Reporteri Eesti erinumbris ning samuti Variety's.
- **Koostöö PÖFFiga.** Studioteemaatiliste paneelide ja ürituste korraldamine festivali raames jm.
- **Koostöö Tallinna linnaga.** Tallinna linn on asunud läbi Tallinna Tööstusparkide Filmilinnaku hoonet arendama. Samuti on soov taas ellu äratada Tallinna Filmifondi mõte.
- **Koostöö Eesti Filmimuuseumiga.** 2017. aasta lõpus valminud Eesti Filmimuuseumi üks eesmärk on Eesti kui filmimaa tutvustamine rahvusvaheliselt. Selle raames planeeritakse teha koostööd.
- **Koostöö Narva virtuaalse meedia keskusega Objekt.** Planeeritavas keskuses näeb TFW palju koostöö ja ühise Eesti võimekuse tutvustamise potentsiaali – *motion capture*, renderduskeskus, serverpark jms.

- **Koostöö välismaiste katuseorganisatsioonidega.** PWC uuringu raames ühendust võetud katuseorganisatsioonid tundsid uue võttekoha osas elavat huvi ning on valmis oma organisatsiooni liikmetele Tallinna Filmilinnakut tutvustama. Augustis 2017 kohtus TFW Stockholm Film Commissioneri ja Rootsi produtsentide klastriga ning viimases on projekti tutvustamine juba leidnud laiemat kajastust.

Turundustrateegia sihtgruppide lõikes

Turundusega alustatakse koos projekti käivitamisega, et pikalt ette planeerimisega filmiprodutsentide teadvusesse potentsiaalse uue võttekohana jõuda võimalikult varakult. Eraldi suunatud pakkumised teletootjatega raamlepingute sõlmimiseks tagamaks garanteeritud rahavoo, ennekõike selleks, et saada stuudiosse kvaliteetsarju pikaajaliselt filmima. Hilisemas järgus suunatud turundus ka kontserdikorraldajatele ja üritusturundusettevõtetele.

Filmilinnaku konkreetsemal tutvustamisel ja müümisel kasutatakse peamiselt võtmeisikutele üks-ühele lähenemise meetodikat mitte üldist avaliku kampaaniat. Üldist teadlikkust aitavad pigem tõsta positiivsed stuudiokasutuse kogemused ning esimeste projektidena oleks vajalik laia kõlapinda saava filmi- või teleproduktiooni teenindamine. Sellise suure projekti võteteks Filmilinnakusse saamine on üks prioriteetsemaid tegevusi turunduses.

Sihtgrupp	Turundustegevus	Partner	Aeg
Kodumaine filmitootja	Uute võimaluste ja potentsiaalide tutvustamine	Eesti Filmitööstuse Klaster Kinoliit	Kaasatud juba algusest
Kodumaine teletootja	Raamlepingud	Telekanalid; VOD (<i>Video On Demand</i>) kanalid nagu Netflix, Amazon, HBO jt.	Alates 2019
Kodumaine reklaamitootja		Produtsendid	Alates 2019

Välismaine filmitootja	Festivalid, <i>location scouter</i> 'itele ning produtsentide eventid ja kohtumised	Tallinna linn; Kohalikud katuseorganisatsioonid	Alustatud 2016
Välismaine teletootja	1. Rahvusvaheliste telekompaniidele paindlike lahenduste pakkumine (regiooniüleste saadete kompaktnel filmimine) 2. Raamlepingud telesarjade tootjatega	Tallinna linn; Kohalikud katuseorganisatsioonid; Rahvusvahelised telekompaniid; VOD (<i>Video On Demand</i>) kanalid nagu Netflix, Amazon, HBO jt.	Alustatud 2017
Välismaine reklaamitootja		Tallinna linn; Kohalikud katuseorganisatsioonid; Eesti produktsioonid	Alates 2017
Kodumaine üritusturundus		Kohalik katuseorganisatsioon	Alustatud 2017

11. Projekti maksumus

Projekti I etapi maksumus on 8-10 miljonit eurot, mis koosneb järgmistest komponentidest:

● hoone ehitus (stuudiod ja abiruumid)	6-8 milj. eurot
● stuudio baassisustus	300 000 eurot
● olemasolevate hoonete renoveerimine	1,2 milj. eurot
● stuudiohoone projekteerimine	370 000 eurot
● muud kulud (sh palgafond, turundus, admin.kulud)	500 000 eurot

Esialgne ehitushind selgub põhiprojekti valmides k.a. detsembris (täpne ehituse maksumus selgub pärast ehitushanget ja ehitajaga lepingu sõlmimist).

Kuna ehitushinnad fikseeritaks kuni üheks kuuks praeguses olukorras, siis sõltuvalt ehitusturust ja stuudio eriosade planeerimisest, siis võib plaanides, ruutmeetrites ja maksumustes tulla töö käigus muudatusi.

12. Riskianalüüs

Risk	Maandamine	Tõenäosus	Mõju
Tõrked stuudiokompleksi hoone ehitamisel ja/või filmistuudio sisustuse leidmisel.	Riski maandamiseks kaasatakse ehitamiseks ja sisustamiseks valdkonnas tunnustatud pika kogemusega ettevõtteid ja/või konsultante. Samuti ostetakse sisse ehitusjärelvalve teenus kogenud pakkujalt.	Keskmine	Tugev
Konkurentsituatsiooni ja turusituatsiooni oluline muutumine, näiteks läbi klientide eelistuste muutumise, ostujõu languse, tellimuste olulise vähenemise, konkureeriv stuudio lähiümbruses jms.	Riski maandamiseks panustatakse teadlikult ja pidevalt pakutavate teenuste kvaliteedi hoidmisesse ja tõstmisesse, et oma sihtkliendile alati parimat teenust pakkuda. Lisaks on ettevõttel hea ülevaade turu toimimisest ning võimalikest muutustest, kuna ettevõtte osanike ringi kuuluvad peamised turul tegutsejad.	Keskmine	Keskmine
Muutub TFW finants- ja krediitvõimekus	Makseraskustes klientide vältimiseks viib TFW enne koostöölepingute sõlmimist läbi põhjaliku klientide taustakontrolli nende varasema maksekäitumise kohta.	Madal	Tugev
Kvalifitseeritud inimressursi nappus	Filmistuudiale vajalikku tehnilist personali võib olla Eestis vähe. Riski maandamiseks kasutab TFW kõigi osanike, sh filmiklastri abi vajaliku personali leidmiseks. Juhul, kui vajalikke inimesi Eestist ei leida, palgatakse nad välismaalt.	Madal	Keskmine

Kultuurpoliitilise situatsiooni muutumine kohaliku toodangu toetamisel - riiklike prioriteetide muutumine (näiteks vähendatakse filmitootmise toetuseks ettenähtud vahendeid).	Antud riski maandamiseks fookuseerib TFW oma tegevuse tugevalt ekspordi suunas ning välisturgudele, et vähendada Eesti turul toimuvate muudatuste mõju ettevõtte käibe.	Madal	Keskmine
Kultuurpoliitilise situatsiooni muutumine välisproduktide Eestisse meelitamisel ehk kaob <i>cash rebate</i> toetus	TFW teeb pidevat koostööd Eesti Filmi Instituudiga tõestamaks ministriumitele, et stuudio olemasolul on tegemist oluliselt efektiivsema meetmega ning välisproduktide jaoks kohustuslike tingimustega Eestis filmimiseks.	Keskmine	Tugev
Stuudio opereerimise kõrvalkulude märkimisväärne tõus teenusepakkujast sõltuvalt	Hoone ehitamisel püütakse kasutada võimalikult tarku lahendusi, et optimeerida kõrvalkulusid (efektiivne küttelahendus), vähesem sõltuvus teenusepakkujatest (energiapaneelid jms).	Keskmine	Tugev
Makrokeskkonnas toimuvad mõjuvõimsad negatiivsed sündmused, sh koroonaviiruse levikust tulenev ebakindlus, liikumiskiirangud ja eelarvekärped.	Projekti rahavoogude konservatiivne juhtimine, paindlikkus ärimahtude muutmiseks ilma oluliste kõrvalkuludeta (nt stuudiokompleksi hoonesse planeeritud teistsuguste rahateenimise tegevuste sissetoomise võimalus)	Madal	Keskmine
Stuudiokompleksi käive/kasumlikkus jääb alla ootuste	Turundustrateegi muutmine, müügipersonali väljavahetamine, pakutava teenuse parendamine või teenuste ringi laiendamine, kliendisegmendi laiendamine.	Keskmine	Tugev

Tekib huvide konflikt osanike kui stuudio kasutajate vahel	Osanike lepinguga lepitakse kokku, et osanikuks olemine ei anna eeliseid stuudio kasutamisel või hinnastamistel. Samuti valitakse väga hoolikalt osanike ringi laiendamisel, et säiliks terve konkurentsi mõte - ei kaasata teenusepakkujaid, kes võiksid oma põhiäri hakata stuudioid mõjutades ebaausalt kasvatama.	Madal	Madal
TFW kui alustava ettevõtte ebakompetentsus	Ettevõtte osanikud on pikaajalise kogemusega ettevõtted, kaasatud on erinevate elualade eksperdid, erinevad ostustuspädevuse piirid seatakse paika.	Madal	Madal
Stuudio maine rikkumine läbi negatiivse või pahatahtliku avaliku sõnumi	Projekti on algusfaasist kaasatud PR spetsialistid projekti levitamise osas, kuid hilisemas faasis ka kaasatakse ka erijuhtumite tarvis	Madal	Keskmine
Kaasatud investorite ring ei ole üksmeelne	TFW valib investoreid väga hoolikalt ning töötab välja omanike struktuuri, mis sobiks kõigile.	Madal	Tugev
Ehitushindade kasv jätkub pärast mõningast langust	Kärbitakse projekti veelgi ning pöörduakse abi saamiseks muude riigiabi võimaluste poole.	Keskmine	Tugev

TFW

OÜ TALLINN FILM WONDERLAND

WWW.TALLINNFILMSTUDIOS.EE

KONTAKT: GREN NOORMETS

INFO@TALLINNFILMSTUDIOS.EE

TEL: +372 511 6080

